INŠTITUT ZA JAVNE SLUŽBE

LETNO POROČILO NI DOVOLJ – POTREBNE SO TRAJNOSTNE INFORMACIJE

mag. Stanka Cerkvenik, Enisa Rojnik

Rogaška Slatina, september 2014

TRAJNOSTNI RAZVOJ - VŠEČNI SLOGAN ALI NOVA DRUŽBENA PARADIGMA?

V zadnjem desetletju ni pojma, ki bi bil tako pogosto izrečen in tako pogosto zapisan v najrazličnejših dokumentih, kot je besedna zveza trajnostni razvoj.

Trajnostni razvoj zadovoljuje potrebe sedanjega človeškega rodu, ne da bi ogrozili možnosti prihodnjih rodov, da zadovoljijo svoje potrebe *(G.H. Brundtland).*

Smo ujetniki struktur, sistemov in vzorcev obnašanja, ki so trajnostno nevzdržni?

DOVOLJ VSEGA ZA VSE!

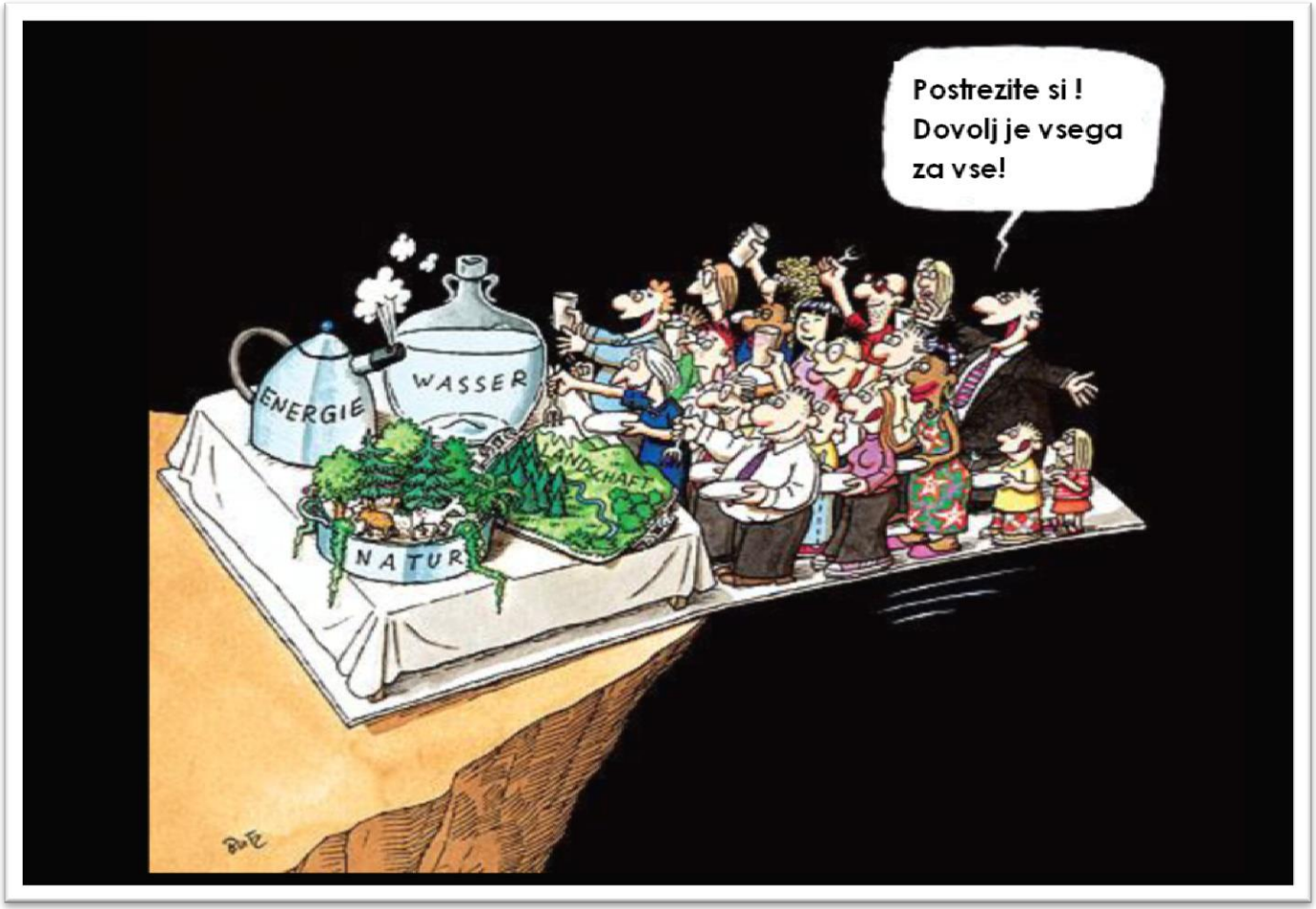

DOVOLJ VSEGA ZA VSE, ZA VEDNO?

Vsako uro se svetovno prebivalstvo poveča za 10.000 ljudi

Vsako uro pošljemo v zrak 4 milijone ton CO_2

Vsako uro izumrejo 3 živalske vrste

Vsako uro posekamo 1.500 ha gozdov

V eni uri zavržemo 44 milijov plastičnih vreč in 13 milijon pločevink.

Leta 2005 smo za 30 odstotkov presegeli biološko zmogljivost Zemlje.

ŽIVIMO V ČASU IN PROSTORU, KJER ŠTEJE SAMO DOBIČEK

Svetovno gospodarstvo je petkrat večje, kot je bilo pred pol stoletja, koristi gospodarske rasti vse bolj povečujejo družbeno neenakost.

Na vrhu globalne piramide bogastva je bilo leta 2013 8 odstotkov polnoletnih zemljanov, ki obvladujejo več kot 80 odstotkov svetovnega premoženja, 92 odstotkov preostalih razpolaga le z 20 odstotki premoženja.

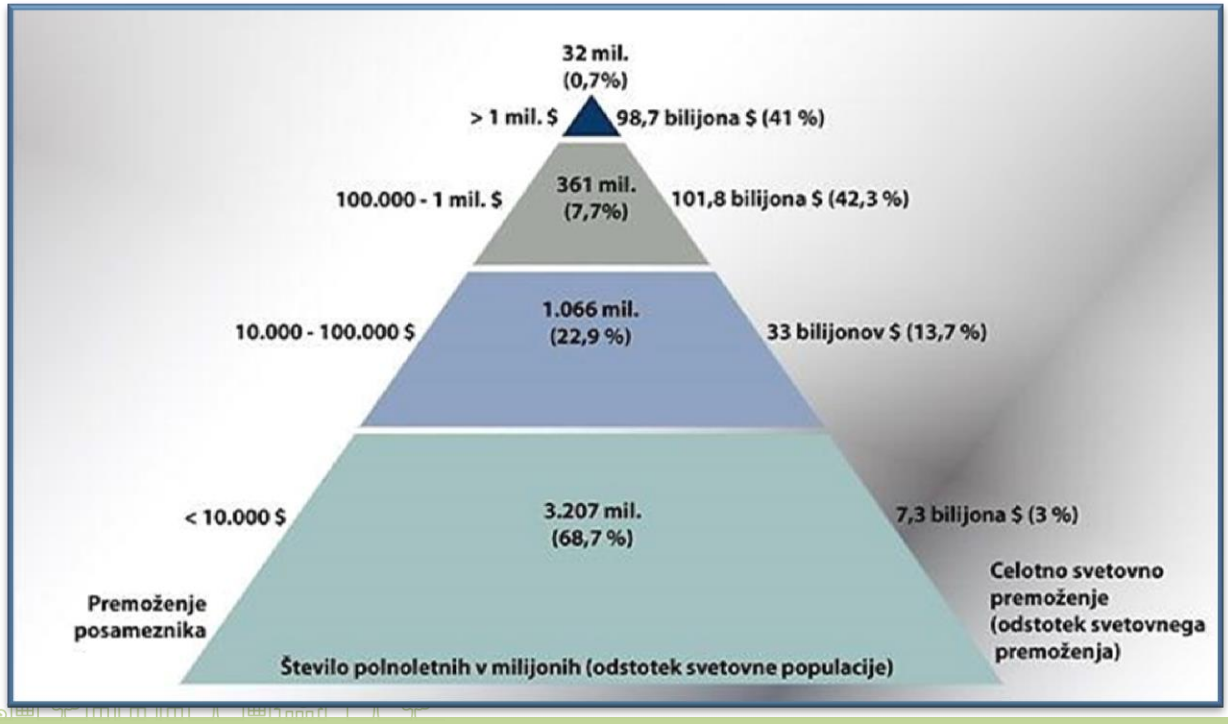

DOVOLJ ZA VSE, ZA VEDNO?

Leta 2030 bomo potrebovali še en planet, da bomo lahko sledili človeškim potrebam po virih.

Leta 2050 bo svetovno prebivalstvo štelo 9 milijard

Do leta 2030 bo 3 milijarde novega srednjega razreda potrošnikov

Leta 2050 bomo potrebovali trikrat več virov kot danes povpraševanje po hrani, krmi, vlaknih, lesu bo večje za 70 odstotkov.

Letne emisije ogljika se bodo leta 2050 več kot podvojile.

TRAJNOSTNI RAZVOJ

Gospodarske aktivnosti, ki izkoriščajo naravne vire, onesnažujejo okolje ali škodujejo družbi na kakšen drug način, dolgoročno niso vzdržne.

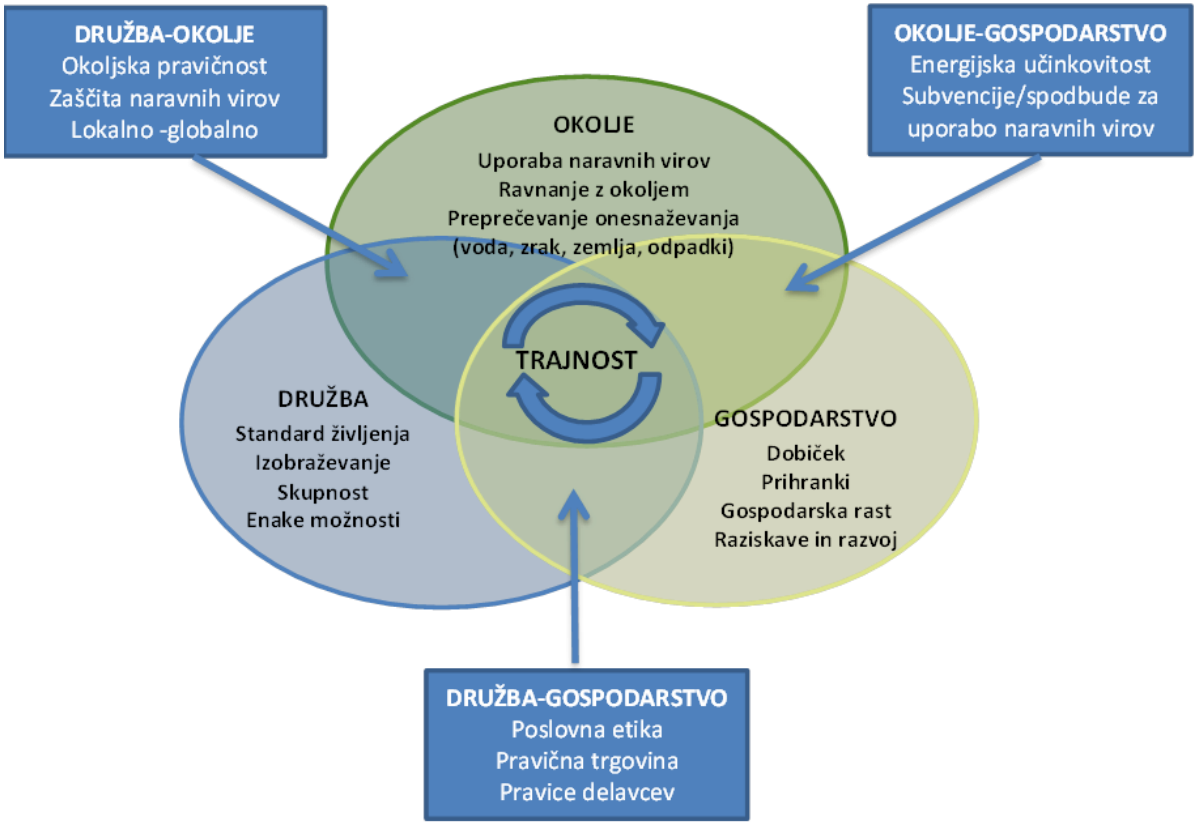

PRISTOP TROJNEGA IZIDA IN TRAJNOSTNI RAZVOJ PODJETJA

Pristop trojnega izida vključuje pojem trajnosti v poslovne odločitve in povezuje lastnosti trajnostne organizacije.

TRAJNOSTNI RAZVOJ

EKONOMSKA NOGA

- Dobra delovna mesta
- Pošteno plačilo za opravljeno delo
- Delo v okviru fizične zmožnosti
- Infrastruktura
- Poštena trgovina

SOCIALNA NOGA

- Varnost in zdravje na delovnem mestu
- Varnost delovnega mesta
- Upoštevanje delovnih in človekovih pravic
- Vseživljenjsko učenje

OKOLJSKA NOGA

- Brez onesnaževanja in odpadkov
- Raba obnovljive energije
- Ohranjanje naravnih virov
- Varčna raba surovin

Pristop trojnega izida ponuja drugačen pogled na uspešnost poslovanja in presega tradicionalno podjetniško miselnost, da se vse vrti okoli dobička.

Podjetje si pri izpolnjevanju svojega poslanstva, prizadeva, da ne vpliva na naravno okolje ter je socialno občutljivo in družbenoodgovorno.

PRISTOP TROJNEGA IZIDA V PRAKSI

V današnjem poslovnem okolju vsi deležniki, notranji in zunanji, pričakujejo, da je podjetje družbenoodgovorno in upošteva trajnostni koncept trojnega izida.

Opredeljeni cilji koncepta trojnega izida morajo biti usklajeni s temeljnimi cilji podjetja in implementirani v celostno strategijo.

Cilji koncepta trojnega izida so pogosto v nasprotju s ciljem doseganja kratkoročnega dobička, zato jih je treba medsebojno uskladiti in dogovoriti z vsemi deležniki.

Ni dovolj le sprejeti cilje, treba je zagotoviti učinkovit sistem izvajanja in spremljanja doseganja zastavljenih ciljev.

Osnova za to je pregledno poslovanje in trajnostno poročanje.

ZAKAJ TRAJNOSTNO POROČANJE?

Če je v preteklosti veljalo, da so podjetja odgovorna zgolj svojim lastnikom, se danes vse bolj uveljavlja mnenje, da so odgovorna tudi širši okolici – okolju in družbi.

Zainteresirani deležniki potrebujejo poleg podatkov o dobičkonosnosti tudi informacije o trajnostnem delovanju podjetja, s podatki o etičnem vedenju, socialni pravičnosti in skrbi za varstvo okolja.

Trajnostna organizacija je gospodarsko in finančno zanesljiva, minimizira svoje negativne vplive na okolje in deluje v skladu z družbenimi pričakovanji.

Ključne lastnosti trajnostne organizacije, profitne ali neprofitne, so dolgoročna naravnanost, pravičnost in celovitost.

Trajnostna organizacija v družbi uživa velik ugled. S pozitivnim vplivom na naravno okolje in družbo prispeva k trajnosti celotne družbe, kar krepi njeno dobro ime in prepoznavnost.

ZAHTEVE PO TRAJNOSTNEM POROČANJU

RAZLOGI ZA TRAJNOSTNO POROČANJE

Na porast zahtev za trajnostno poročanje vplivajo različni dejavniki, vključno s pritiski zainteresiranih deležnikov, kriza in naraščajoče zavedanje o strateškem pomenu trajnosti. Pogosto gre za prepletanje med prostovoljnimi in obveznimi dejavniki.

SMERNICE TRAJNOSTNEGA POROČANJA

Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD)

- Smernice OECD-ja za večnacionalna podjetja dajejo priporočila za odgovoren nadzor poslovanja na področjih, kot so odnosi z zaposlenimi, človekove pravice, okolje, razkrivanje informacij, boj proti podkupovanju, interesi potrošnikov, znanost, tehnologija, konkurenca in obdavčitev.
- 44 sodelujočih vlad spodbuja podjetja v vseh regijah sveta, da pri svojem delovanju upoštevajo smernice.

Pobuda za globalno poročanje (GRI)

- Okvir trajnostnega poročanja GRI vključuje smernice poročanja, ponuja kazalnike in razkritja, ki jih lahko podjetja uporabijo pri poročanju o ekonomskih, okoljskih, družbenih in upravljavskih vplivih ter delovanju.
- Načrtovan je za uporabo v podjetjih vseh velikosti, panog ali lokacij. Smernice so brezplačne.

Globalni dogovor Združenih narodov (UNGC)

- UNGC je največja pobuda za podjetja, ki so usmerila svoje delovanje in strategije k desetim splošno sprejetim načelom na področjih človekovih pravic, dela, okolja in protikorupcije, ki izhajajo iz Deklaracije Združenih narodov in konvencij.
- Podpisnice UNGC-ja morajo izdati javno poročilo deležnikom, v katerem razkrijejo napredek pri uvajanju desetih načel.

Mednarodna organizacija za standardizacijo (ISO):

- ISO 26000, mednarodni standard za družbeno odgovornost, usmerja podjetja in organizacije, kako naj delujejo družbenoodgovorno.
- Standard pojasnjuje, kaj je družbena odgovornost, pomaga prenesti podjetjem načela v učinkovite aktivnosti in omogoča vplogled v primere dobrih praks.
- Namenjen je vsem podjetjem.

O ČEM IN KAKO POROČATI?

Trajnostna usmeritev mora biti vgrajena v vizijo in strategijo ter vsakdanje poslovanje podjetja.

- Pri tem je trajnostno poročanje ključnega pomena za upravljanje sprememb, ki vodijo k trajnostnemu poslovanju.

Trajnostno poročilo je poročilo podjeta o ekonomskih, okoljskih in socialnih vplivih, ki jih povzročajo njegove vsakodnevne aktivnosti.

- Prikazuje tudi vrednote podjetja in model vodenja ter ponazarja povezavo med strategijo podjetja in njegovo zavezo k trajnostnemu gospodarstvu.

Za izdelavo rednih trajnostnih poročil podjetje izdela program zbiranja podatkov, izvedbe komunikacije in sprejema odzivov, s čimer se njegovo trajnostno delovanje lahko tekoče spremlja.

- Podatki so na voljo odločevalcem v podjetju, ki na njihovi osnovi prilagajajo strategijo in politiko podjetja ter izboljšujejo delovanje, pa tudi vsem zainteresiranim deležnikom, ki lahko spremljajo trajnostni razvoj podjetja z vsemi njegovimi vplivi na okolje in družbo.

NEKATERE TRAJNOSTNE INFORMACIJE ZA PODROČJE OSKRBE S PITNO VODO IN ČIŠČENJA ODPADNE VODE

TRAJNOSTNA KATEGORIJA	PODROČJE	SPECIFIKACIJA PODROČJA	INTERESNA SKUPINA
Okolje	Energetska učinkovitost	Priprava vode in sistemi čiščenja odpadne vode	Podjetje
	Vpliv na vodne vire	Vodna infrastruktura	Regulator
	Razpoložljivost sveže vode	Upravljanje pri manjši razpoložljivosti sveže vode	Podjetje, civilne družbene organizacije
Družba	Koncesija za rabo vode	Koncesije lokalnih skupnosti za rabo vode	Regulator
	Korupcija	Gospodarjenje z vodo	Civilne družbene organizacije
	Vključenost lokalne skupnosti	Nove naprave	Podjetje
Drugo	Poslovna strategija	Ekonomska in okoljska tveganja	Finačni trgi in uporabniki informacij
	Vodenje podjetja	Nadomestila nadzornemu svetu	Podjetje
	Vodne izgube	Distribucija vode	Finačni trgi in uporabniki informacij

NEKATERE TRAJNOSTNE INFORMACIJE ZA PODROČJE RAVNANJA Z ODPADKI

TRAJNOSTNA KATEGORIJA	PODROČJE	SPECIFIKACIJA PODROČJA	INTERESNA SKUPINA
Okolje	Emisije v zrak	Zajem, pretvorba in uporaba deponijskega plina	Civilne družbene organizacije
	Postopek ravnanja z odpadki	Recikliranje, ponovna raba odpadkov	Podjetje, finančni trgi in uporabniki informacij
	Ravnanje s trdnim preostankom	Po energetski izrabi odpadkov	Civilne družbene organizacije
Družba	Upravljanje varnosti in zdravja pri delu	Izobraževanje in usposabljanje	Podjetje
	Upravljanje varnosti in zdravja pri delu	Smrad	Civilne družbene organizacije
	Lokacija deponije	Vpliv na lokalne skupnosti in zemljišča	Civilne družbene organizacije
Drugo	Zapiranje deponij	Vplivi na okolje in zdravje ljudi	Civilne družbene organizacije
	Zbiranje odpadkov	Učinkovitost transporta	Finačni trgi in uporabniki informacij
	Trgovina z odpadki	Nevarni odpadki	Civilne družbene organizacije

PREDNOSTI TRAJNOSTNEGA POROČANJA

NOTRANJE KORISTI	ZUNANJE KORISTI
• povečano razumevanje tveganj in priložnosti, • poudarjeno povezavo med finančnim in nefinačnim delovanjem, • vpliv na dolgoročno upravljavsko strategijo in politiko ter poslovne načrte, • racionalizacijo procesov, zniževanje stroškov in izboljšanje učinkovitosti, • primerjalno analizo in doseganje trajnostnega delovanja z upoštevanjem zakonov, norm, standardov delovanja ter prostovoljnih pobud, • preprečevanje vpletenosti v medijsko odmevne okoljske, družbene ali upravljavske napake, • možnost notranje primerjave delovanja kot tudi med podjetji in sektorji.	• zmanjšanje ali odprava negativnih okoljskih, družbenih ali upravljavskih vplivov, • izboljšanje ugleda in lojalnost blagovni znamki, • omogočanje razumevanja dejanske vrednosti podjetja (opredmetena in neopredmetena sredstva) zunanjim deležnikom, • prikaz, kako podjetje vpliva in je izpostavljeno vplivom glede trajnostnega razvoja.

TRAJNOSTNO POROČANJE – OD BESED K DEJANJEM

Trajnostno poslovanje v praksi pogosto ostane le pri zapisanih usmeritvah.

Vodstva sprejmejo trajnostno strategijo in oblikujejo visoke trajnostne cilje.

Le malo podjetij tudi v celoti implementira trajnostne cilje v poslovne funkcije, jih vrednoti in o njih poroča.

Če poslovanje ni trajnostno naravnano, je težko pripraviti kredibilna trajnostna poročila.

OVIRE PRI UVAJANJU TRAJNOSTNIH USMERITEV POSLOVANJA

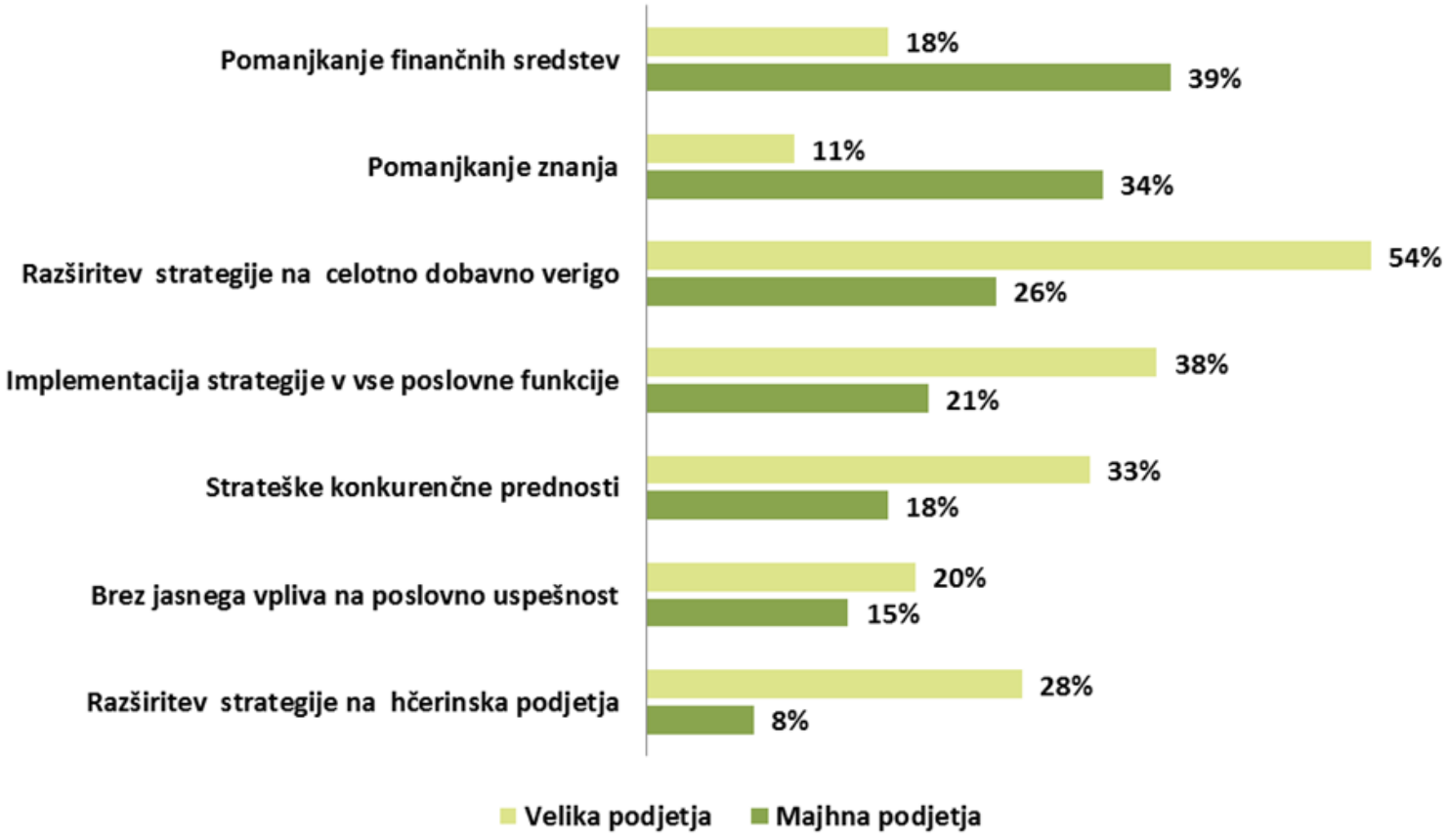

TRAJNOSTNO POROČATI ALI NE, NI VEČ VPRAŠANJE

Pred leti razprave o tem, ali je trajnostno poročanje smiselno, ali ne gre le za zapravljanje časa in denarja.

Danes nesporno, da je trajnostno poročanje postala stalna poslovna praksa za vsa podjetja.

Trajnostna poročila izdajajo podjetja in organizacije vseh vrst, velikosti in panog po celem svetu.

Tisoče podjetij iz vseh panog je izdalo poročila, ki vsebujejo nekatera ali vsa razkritja v skladu s smernicami GRI za trajnostno poročanje.

Pogosto so poročevalci tudi javna uprava, občinska podjetja in neprofitne organizacije.

DELEŽ PODJETIJ, KI TRAJNOSTNO POROČAJO SE POVEČUJE

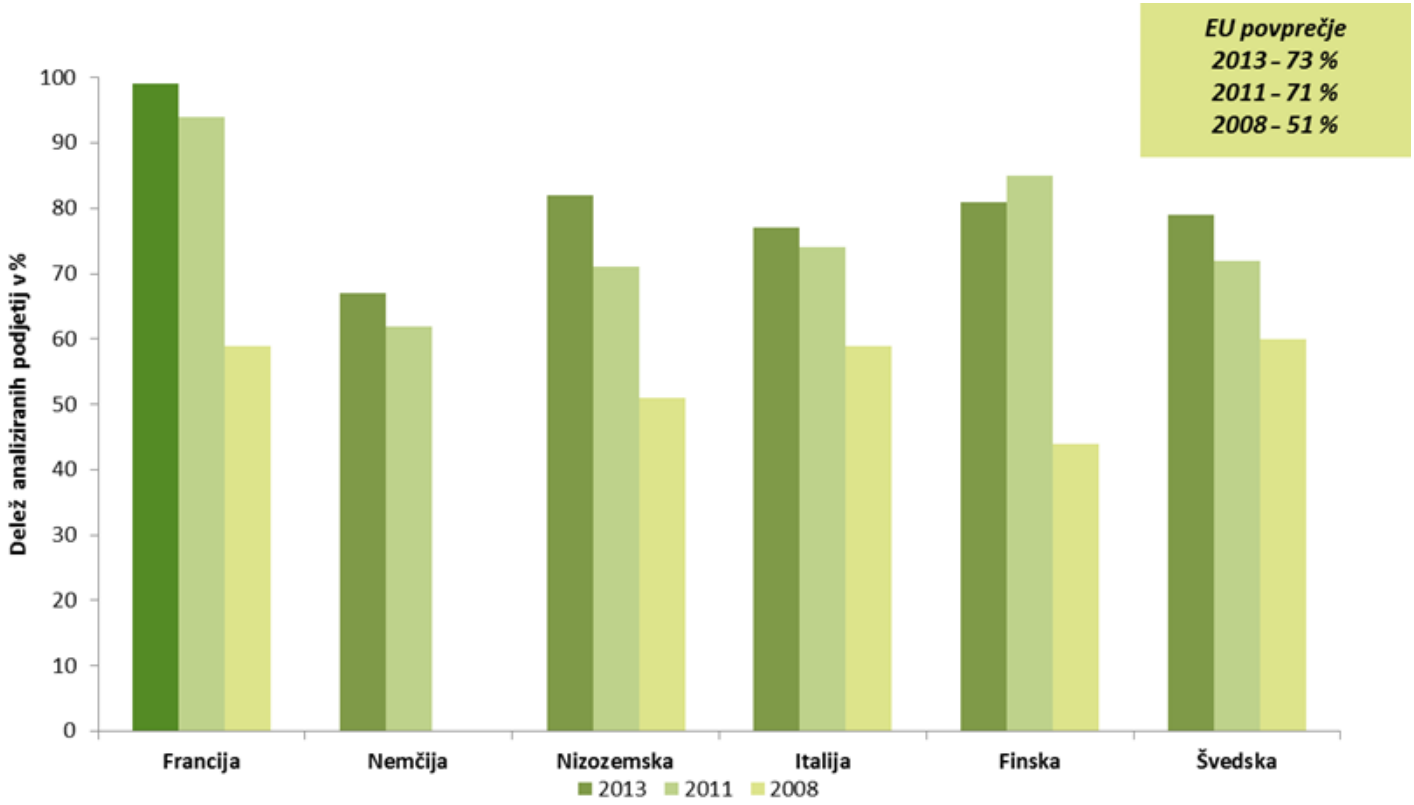

TRAJNOSTNO POROČANJE PO DEJAVNOSTIH

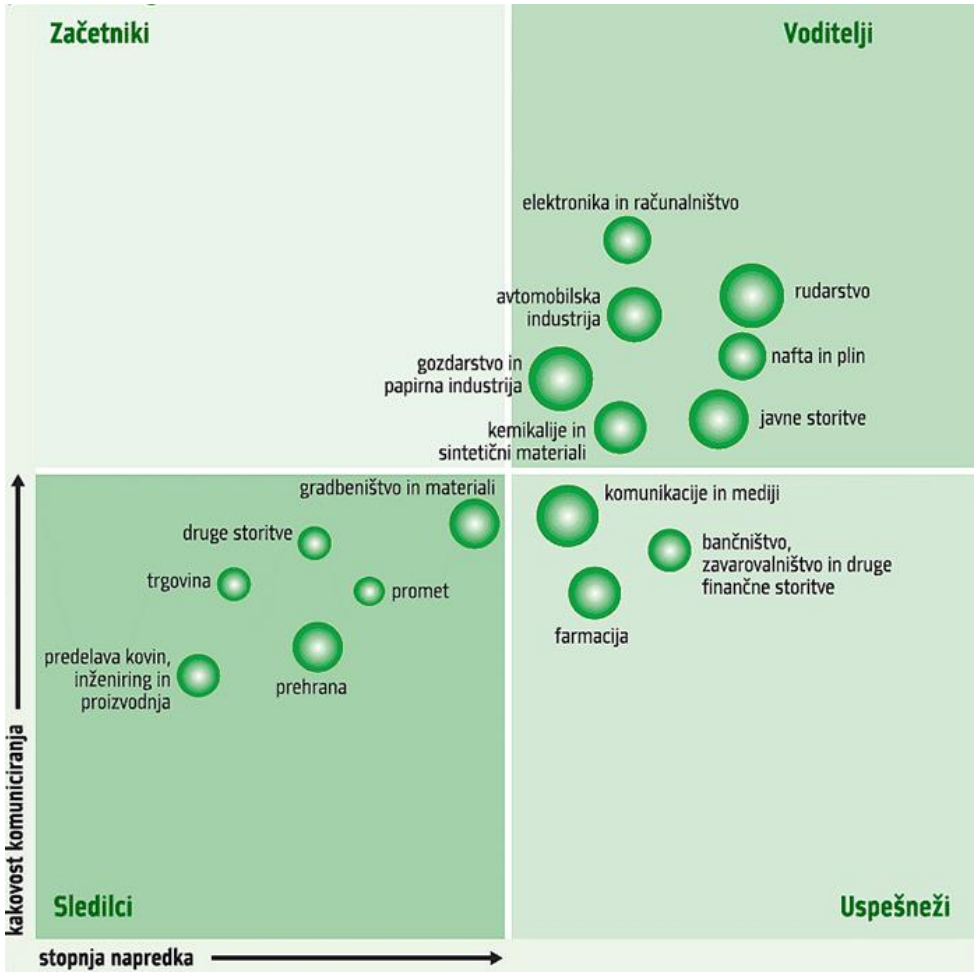

TRAJNOSTNO POROČANJE V SLOVENIJI

- V slovenskem prostoru večina podjetij v svoja poslovna poročila ne vključuje okoljskih in družbenih informacij (v raziskavi le 25 %).
- Specifična okoljska poročila objavlja le 16 % podjetij.
- Podjetja obsežneje prikazujejo predvsem informacije z družbenega področja.
- Večina slovenskih podjetij družbeno odgovornost povezuje z donatorstvom in sponzorstvom.
- Podjetja od donacij ne pričakujejo posebnih koristi, ampak predvsem večji ugled v družbi, s pokroviteljstvom pa želijo doseči večjo prepoznavnost v poslovnem okolju.
- Okoljske informacije so v letnih poročilih slovenskih podjetij skromne. O okolju obsežneje poročajo podjetja z negativnim okoljskim vplivom, da omilijo negativni vpliv svojega delovanja.

TRAJNOSTNO POROČANJE NI VEČ VPRAŠANJE, VPRAŠANJE JE KAJ IN KAKO POROČATI

Trajnostno poročanje je postalo poslovna praksa velikih in vodilnih svetovnih podjetij. Trajnostno poročanje ni več vprašanje. Vprašanje je, kaj in kako poročati ter predvsem, kako postopek poročanja kar najbolje izkoristiti v prid vseh deležnikov.

Trajnostno poslovanje zahteva večjo preglednost in odgovornejše ravnanje. Vse izrazitejša postaja potreba po celovitem poročanju, kjer se podatki o finančnem poslovanju podjetja nadgradijo s trajnostnimi podatki o okoljski in družbeni odgovornosti podjetja.

Trajnostno poročanje predstavlja ogrodje, ki podjetjem omogoča kredibilno poročanje o trajnostnem delovanju, uresničuje zahteve po informiranosti različnih deležnikov ter povečuje poslovno vrednost in ugled podjetij.

KOMUNALNA PODJETJA IN TRAJNOSTNO POROČANJE

Z gospodarskimi javnimi službami se zagotavljajo storitve, katerih trajno in nemoteno proizvajanje je v javnem interesu zaradi zadovoljevanja javnih potreb.

Podjetja, ki izvajajo gospodarske javne službe varstva okolja, so močno vpeta v izvajanje trajnostne razvojne politike, zlasti glede zanesljive in kakovostne oskrbe ter varovanja naravnih virov.

Izvajalci javnih služb varstva okolja lahko pomembno prispevajo k trajnostnemu ravnanju, ki temelji na dolgoročni donosnosti, socialni pravičnosti in skrbi za okolje.

Prvi korak je celovita analiza poslovanja z vidika obremenjevanja okolja ter nadgradnja letnih poročil s trajnostnimi podatki o okoljski in družbeni odgovornosti podjetja.

Celovita trajnostna poročila bodo ustrezno informirala vse deležnike ter povečala prepoznavnost in ugled izvajalcev.

Mag. Stanka Cerkvenik, univ. dipl. ekon.
strokovna direktorica

T: +386 41 821 821
E: stanka.cerkvenik@javne-sluzbe.si

INŠTITUT ZA JAVNE SLUŽBE

Slovenska cesta 54, Ljubljana
www.javne-sluzbe.si